

non addictus suam partem submisce recitaret, alteram partem canentem audiendo. Quia generatim loquendo, non requiritur ut recitantes in uno choro audiant voces omnium recitantium in altero; cum jam per se una pars unum corpus cum altera constituat, et sic invicem omnes sufficienter communicent, neque adsit positiva lex contraria.

§ III. — De Vicariis foraneis et parochis.

459. Q. 1. *Quinam dicuntur, et ad quid tenentur Vicarii Foranei?*

R. Vicarii Foranei sunt Presbyteri illi, quos in oppidis Diœcesis Episcopi solent constituere ad certos actus, certasque vices pro bono Diœcesis regimine. *Foranei* autem dicti sunt, quasi *foris* constituti; at in Gallia Vicarii Foranei vocantur *decani*. De iis D. Carolus hæc habet: *Ut Episcopus in urbe etiam externum gregem facilius quasi præsens intueri et curare possit, deligat aliquot probatos Sacerdotes, quibus singulis, imposito Vicarii Foranei nomine, tribuat certas regiones Diœcesis suæ*¹. Ex actis Ecclesiæ Mediolanensis, ex Conciliis Provincialibus, ex Synodis Diœcesanis atque ex natura rei obligationes Vicariorum Foraneorum graves et præcipuæ sunt:

1. Ut diligenter in omnes Clericos Vicariatus inquirent, utrum ea quæ de vita et honestate Clericorum præscripta sunt, observentur? Utrum Parochi muneri suo satisfaciant? Utrum altaria et Ecclesiæ rite ac decore ubique teneantur? Bona Ecclesiastica, beneficia et legata bene administrantur, et onera impleantur? etc. Quotannis vero (omni posthabito respectu) Episcopum certiore faciant de omnibus.

2. Ut delinquentes, si quos invenerint, admoneant et corrigant; ac si de re gravi agatur, neque mōitiones et correctiones profuerint, Episcopo vel ejus Vicario Generali rem totam significent.

3. Ut Sacerdotes ac Clericos inferiores Vicariatus fato

¹ Acta Med. Eccl., p. 1, h. t. — Synodus Novariensis, p. 181. — Ferraris, *Biblioth. Can.*, v^o Archipresbyter.

functos Curiae Episcopali denuntient. Et ubi Parochus aliquis supremum diem expleverit, cito Vicarius Foraneus in eam Parœciam se conferat; ejus curam committat idoneo Sacerdoti audiendis Confessionibus approbato, donec rei certior efficiatur Episcopus. Dein inventarium bonorum ac rerum Ecclesiæ mobilium rite conficiat; scripturas, libros et alia ad Parœciam pertinentia in tuto reponat.

4. Ut dissidia, si quæ sint in Vicariatu, maxime si inter viros Ecclesiasticos, componere studeant, si possint. Si nequeant, iudicis personam agant, servatis limitibus, quibus coercetur eorum potestas¹.

5. Ut suo tempore Congregationes indicant, iis præsent, atque omnia præscripta adimpleant, tum quoad functiones celebrandas, tum quoad casus resolvendos, tum quoad refectionem sumendam, etc.

6. Denique ut cum ad octiduum abesse voluerint a Vicariatu, si animarum curam gerant, discessum et absentiam Pro-Vicario, vel antiquiori Vicariatus Parocho significant.

460. Q. 2. *Quot sunt Parochorum obligationes?*

R. Parochorum obligationes sic enumerantur et dividuntur, ut aliæ respiciant proprios et personales eorum mores, aliæ residentiam in parœcia servandam, aliæ referantur ad Ecclesiam parochialem et functiones sacras, aliæ tandem ad populum et gregem commissum. De Parochis sic Episcopus omnes alloquitur Pius PP. IX, Encyclica *Qui pluribus*: « Neque vero ignoratis majori diligentia Vobis in illorum præcipue mores et scientiam esse inquirendum, quibus animarum cura et regimen committitur, ut ipsi tanquam fideles multiformis gratiæ Dei dispensatores plebem sibi concreditam Sacramentorum administratione, divini Verbi prædicatione ac honorum operum exemplo

¹ Ubi notandum ex c. iii, *De Appell.*, in 6, a Vicario Foraneo ad Episcopum dari appellationem, cum sit aliud tribunal; at *ordinarie* non datur appellatio a Vicario Generali. Diximus *ordinarie*, nam aliquando potest etiam Vicarius Generalis Episcopi recusari ob aliquam specialem qualitatem illi inhærentem, ob quam videatur suspectus, et tunc causa probanda est coram Episcopo, ex cap. *Si contra offic. deleg.*, in 6. — V. Sanchez, *Concilia moralia*, l. VI, c. vii, dub. 5.

² Quod disputatur de Parochis, idem fere valet de aliis omnibus in cura animarum, ut de vicariis perpetuis, item coadjutoribus titularibus, qui utique animarum habent curam, cum dependentia tamen a Parocho. Si plures sint in uno loco Parochi, vid. Conc. Provinc. Mediol. iv.

continenter pascere, juvare, eamque ad omnia religionis instituta ac documenta informare, atque ad salutis semitam perducere studeant. Intelligitis nimirum, Parochis officii sui ignaris vel negligentibus, continuo et populorum mores prolabi et christianam laxari disciplinam et Religionis cultum exsolvi atque convelli, ac vitia omnia et corruptelas in Ecclesiam facile invehi. »

Ex quibus patet, tantum onus a nemine inconsiderate sumendum, quippe quod tot scateat obligationibus, totque consecrariis: ne tauro se oneret qui non potest portare capellam; ne quis majora conetur, quam patitur sua facultas¹. — Etsi tamen Parochorum officium salubrosus sit; non ideo eos nimium terrere debet, quia recta intentione, sufficienter instructi ac superiorum consilio illud suscipiunt. Et putamus æque culpandam et illorum temeritatem, qui indebite, ac suis tantum viribus nixi, ad hoc munus se accingunt, et illorum nimiam timiditatem, qui satis apti prudentum judicio, pedem subducunt: hi animum addant; dabit enim virtutem qui imposuit onus. Neque sane Christus illum deserere vult, qui ita propius ejus personam gerit, et diu noctuque insudat in dominico campo, tot adversa in Dei gloriam continuo sustinens. Ad ipsumque crebrius clamat: *Et nunc, Domine Deus, tu pastorem fecisti servum tuum; ego autem sum puer parvulus, et ignorans egressum et introitum meum; in servus tuus in medio est populi quem elegisti; dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, et discernere inter bonum et malum (J).*

N. I. — DE PAROCHI MORIBUS ET RESIDENTIA.

461. Q. 1. *Quænam Parochi obligationes relate ad mores proprios?*

R. Parochi obligationes quoad personales ejus mores colligimus ab Actis Ecclesiæ Mediolanensis, et ex ipsa officii natura. Sunt:

1. Ut Parochus secum quotidie in animo reputet, se onus sustinere angelicis humeris formidandum. Nec tamen animo concidat; sed Deo se totum submitat eique placere studeat, ob oculos sibi proponens mercedem, quam pastoribus labo-

¹ V. Riccardi, *Dei doveri e dello spirito degli Ecclesiastici*, c. II: necessità di una vocazione speciale per entrare nel ministero pastorale. — Segneri, *Il Parroco istruito*, c. IV. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 804.

riosis pollicetur Pastor pastorum Christus, qui inquebat: *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui est in caelis. Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus¹.*

2. Ut sciat, se boni rectoris officio haud posse satisfacere, si quam aliis inculcat pietatem, ipse non exprimat in se factus *forma gregis ex animo²*. Observat enim Concilium Urcellense: *Magis oculis, quam auribus credunt homines*. Et D. Thomas: *Cujus vita despicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur, et omnia spiritualia ab eo exhibita³*. Et D. Bernardus habet: *Bonus si fuerit qui tibi præest, nutritor tuus est; si malus fuerit, tentator⁴.*

3. Ut constantem studiis sacris operam impendat, ne errare contingat cum tanto ovium suarum detrimento. Item Congregationibus a Vicario Foraneo indictis semper intersit: atque in sua etiam Parœcia, si quatuor saltem sint Sacerdotes, eas teneat de rerum sacrarum studiis exercitationes. Istæ enim mirifice inserviunt (si rite habeantur) ad mutuam in Domino charitatem fovendam, ad fervorem augendum, abusus tollendos et disciplinam incorrupte servandam, ædificationi populo sunt, ipsis Ecclesiasticis maximo profectui⁵.

4. Ut in omni agendi ratione maximam prudentiam præ se ferat, sciens, non omnia semper expedire quæ licent, et in se bona sunt. Unde sit cautus ac modum servet, *tum* in abusus evellendis, ne eos volens auferre, augeat⁶; *tum* in propriis juribus defendendis, ne dum minimum curat, quod est majus et substantiale deserat ac pessumdet; *tum* in extraordinariis etiam pietatis operibus inducendis, si promovendo quod consilii est, certo periculo exponat quod est de necessitate. Si velit tuto agere, nova et extraordinaria non tentet sine ecclesiastici sui superioris judicio (K).

5. De nullo sinistre loquatur; sed omnibus bene velit:

¹ Joann. XII. — ² I Petr. V.

³ Suppl. q. 54, a. 4. — ⁴ Serm. LXXI in Cant.

⁵ S. Alphonsus id valde commendat, *Homo Apost.*, tract. VII, n. 57. — V. Benedictus XIV, *Notificatione* XXXIII, CI et CII. — Et Synodus Novariensis, p. 55.

⁶ V. De consuet. evellenda, tract. *De Legibus* in fine, n. 279.

omnes sine ulla acceptione divites ac pauperes paterne audiat, patienter sustineat, cum iisque, quoad res tulerit, leniter agat¹. Caveat ne suum antecessorem quoquomodo incuset vel notet; nemo enim magis contemnitur quam qui contemnit: omnes Ecclesiasticos (etiam sibi subditos), ac civiles potestates, Clerum universum, ac maxime viciniore Parochos plurimi faciat: honoret et honorabitur. Sic fiet, ut sibi omnes conciliet animos, adeo ut liberrime postmodum valeat bono Parœciæ providere (L).

6. Ut continuo recordetur eorum, quæ agit, consecraria; etenim neque bonus neque malus Parochus, ubi ex hac vita decedit, totus moritur; sed ejusdem opera quasi viva quædam semina in novos semper multiplicatosque fructus conscendunt. Hæc modo non curantur; ast ultima judicii die omnia coram omnibus aperta erunt: hinc qui Parochus non intime commovetur, dum tanti spectaculi quod certe impendet, attente meminerit²? — En versus:

*Impiger atque pius, studiis incumbere, tuorum
Prudens, detrahe nunquam, post tua fata corusca.*

462. Q. 2. An Parochi teneantur ad residentiam?

R. Affirmative: Parochi tenentur ad residentiam, et quidem sub gravi. Constat ex Tridentino; postquam enim definit residentiam esse graviter Episcopis præscriptam, declarat idem esse affirmandum *de Curatis inferioribus et aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod ecclesiasticum curam animarum habens obtinent*³. Adde: Parochus eo ipso, quod spirituale Parochiæ regimen in se suscepit, strictam contraxit obligationem per se ipsum incumbendi in salutem animarum, quæ sibi commissæ sunt; quod assequi non valet sine personali residentia. Quare ex pluribus decretis S. Concilii C. uno ore definiunt Canonistæ, Parochum teneri ad residentiam, etiamsi haberet Parœciam tenuem; et quamvis tres tantum vel quatuor remanerent incolæ. Imo neque abesse posse ob intemperiam, vel aeris insalubritatem; neque ut

¹ V. Binet, *Quel est le meilleur gouvernement, le rigoureux ou le doux?*

² V. Stapf, *Theol. Mor.*, t. I, § 152. — ³ Sess. xxiii, c. 1, de R.

grammaticam doceat in civitate, licet aliunde idoneum relinquat vicarium¹.

Quamvis adsit qui dicunt Parochos ad residentiam obligari dumtaxat de jure Ecclesiastico; nos tamen dicimus cum communi, Parochos obligari etiam de jure naturali et divino. Satis constat ex Tridentino, in quo si non expresse definitum, suppositum tamen videtur uti certum his verbis: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, Verbiq; divini prædicatione, Sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cetera pastoralia munia incumbere (quæ omnia ab iis nequaquam præstari et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt); sacrosancta Synodus eos admonet et hortatur, ut divinatorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio et veritate pascant et regant*². — Huc facit illud D. Petri: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei*³. Idque clarius declaravit Benedictus XIV Bulla *Ubi primum*, in qua ait residentiam *vi muneris* esse servandam (M).

463. Q. 3. Ad quamnam residentiam Parochi tenentur?

R. Parochus ex natura sui officii, et S. Concilii Congregatione, debet habitare in domo suæ Ecclesiæ, si ibi adest; si non adest, debet residere in alia domo, quæ sit intra limites Parœciæ, et ita propinqua Ecclesiæ parochiali, ut commode ei possit inservire, et parochiani facile possint ad ipsum recurrere⁴. Ex quo deducitur:

1. Vi hujusmodi residentiæ, uti communiter docent, teneri Parochum quoad potest, per se ipsum exercere munera prin-

¹ V. Ferraris, *Biblioth. Can.*, vº Parochus, Residentia. — Benedictus XIV, *Notificatione* xvii.

² *Loc. cit.* — ³ Ep. 1, c. v. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 121.

⁴ Ceterum quacumque domo habitet Parochus ratione vel circumstantiarum vel legitime consuetudinis, semper curare debet, ut parochiani facilem ad se accessum habeant. Sciat autem ipsos ægre ferre petulantiam domesticorum, qui curiosius inquirunt, notant, scrutantur omnes ad Parochum accedentes, et cur accedant, malitiose subauscultando.

cipaliora, uti sunt prædicatio, catechismus, et administratio Sacramentorum præsertim Pœnitentiæ; ideo enim ex Tridentino ad personalem obligatur residentiam. Potest quidem pro meliori Parochialium officiorum implemento (non autem pro majori sua commoditate) unum aut plures habere vicarios seu coadjutores, quibus munera magis laboriosa committat, uti esset v. g. divinorum officiorum celebratio in Oratoriis. Sed legitimo cessante impedimento, munia principaliora, quoad potest, debet præstare per se ipsum, maxime si nominatim a Parochianis vocetur, cum ipse sit eorum rector. Neque ideo liberantur quia jam in parœcia sunt qui fidelibus prædicant, qui catechizantur pueros, qui confessiones audiunt; si enim alii ex charitate, ipse ex justitia tenetur hæc omnia præstare; vel quia alii suo funguntur officio, non ideo ipse liberatur a munere suo. Adde: vox proprii pastoris majorem habet efficaciam, si tamen industrie ac pie omnia fiant. Secus si ei sufficit, quod per alium laboret, sufficere quoque debet, quod per alium manducet: *Qui per vicarium servit, per vicarium remunerabitur*, ait ad rem S. Bernardus¹.

Sentit Hurtadus non esse tutum in conscientia Parochum, qui degens in Parœcia per duos menses Sacramenta per seipsum non ministraret, nisi in ea constitutus esset alius vicarius perpetuus (seu coadjutor cum cura animarum), ut dicunt Salmanticenses, Barbosa, Garcias².

2. Parochum illum graviter peccare, ac teneri ad fructuum restitutionem, ac si non resideret, qui resideret quidem in Parochia, sed inutiliter et otiose; nam ei fructus non dantur, nisi sub conditione residentiae utilis et fructuosae ipsimet ecclesiae. Adde: ipsum Tridentinum postquam declaravit Parochos ad personalem residentiam teneri, addit: *Ubi in-*

¹ Epist. iv. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 127, dub. 2.

² Proprie *Vicarius perpetuus* est qui deputatur ad curam in parœciis unitis alicui monasterio, vel cathedrali, aut alio pio loco; et tunc verus parochus est vicarius perpetuus, congregatione illa curam habitualementum retinente. Idem currit, si vicarius curatus esset amovibilis; qui quando parœciam tenet, iisdem ligatur obligationibus. — V. Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v° Vicarius parochialis.

juncto sibi officio fungi teneantur; ergo si injuncto sibi officio minime funguntur, non censentur implere residentiam præscriptam, ideo nec facere fructus suos; cum non de materiali residentia Concilium sit allocutum, sed de formali, quæ nempe cum proprii muneris implemento jungatur. Et Benedictus XIV Bulla *Grave*, declaravit non esse veram residentiam nisi ea sit formalis seu utilis.

464. *An (quæres) qui non residet, vel materialiter tantum, teneatur ad integram fructuum parochialium restitutionem absentiae respondentium, etiamsi alia munia implere curet?* — R. Qui non residet, aut non residet nisi materialiter, teneri ad integram fructuum restitutionem, si alia munia impleat, probabiliter negant Barbosa, Bonacina, et Viva cum communi, ut hic asserit. Nam fructus non dantur pro solo residentiae onere: sed etiam ob alia, nempe ob Horas, Missam, etc. Unde videtur juri naturali consentaneum, quod qui duplici onere gravatus est, non debeat privari mercede utrique assignata, eo quod unum omisit, si tamen aliud adimplevit. Neque sane Tridentinum clare contrarium expressit: unde est benigna interpretatione donandum.

465. Q. 4. *Quænam causæ excusant a residentia?*

R. Tridentinum ob quamlibet *honestam causam* Parochis omnibus liberam facultatem facit discedendi a propria Parœcia duorum mensium spatio¹, his adnexis conditionibus et quidem sub gravi, cum agatur de præcepto gravi: 1. ut causa discessus ab Episcopo cognoscatur et approbetur; 2. ut vicarius idoneus ab ipso Ordinario approbandus cum debita mercedis assignatione relinquatur. — Si tamen gravis occurrat causa, quæ dilationem non patiat (relicto semper vicario idoneo) discedere poterit parochus etiam absque Episcopi licentia, quia *necessitas non habet legem*. Sed quam primum, certiores faciet Episcopum, nisi brevi temporis intervallo sit reversurus. Ita definiit S. Concilii C.

¹ Sane naturæ consentaneum, ut quilibet munere aliquo donatus animus aliquando relaxet, ac ferias habeat, ut vires resumat. Neque ideo violatur jus divinum residentiae; residere est præceptum affirmativum, quod non obligat semper et pro semper. Videatur Benedictus XIV, *Notificatione* xxxiv, n. 15.

466. Item excusari poterit Parochus saltem a mortali ex parvitate materiæ, si, inconsulto Episcopo, discedat per modicum tempus, v. g. per unam hebdomadam, et juxta alios etiam per duas; modo tamen non relinquat infirmos in articulo mortis, et vicarium substituatur. Episcopi tamen complures in Synodis (ut in Novariensi, pag. 185) consuevere præscribere, ut Parochus ultra triduum abesse nequeat absque licentia Vicarii Foranei, semper autem idoneo Sacerdote relicto. Vicarius vero Foraneus ultra octiduum non poterit licentiam banc elargiri, sed ea erit ab Episcopo vel Vicario Generali in scriptis impetranda¹.

Audiendus hic Eminentissimus Card. Gousset: « Il ne suffit pas d'être présent dans sa paroisse les jours de dimanche et de fête de précepte, il faut y être tous les jours, moralement parlant, parce que tous les jours il y a quelque chose à faire pour les paroissiens; tous les jours le ministère du prêtre peut être utile à quelque fidèle. Il ne suffit pas même d'y passer la nuit et une partie de la matinée; celui qui s'éloigne tous les jours ou presque tous les jours, ou trois ou quatre fois la semaine, en partant le matin pour ne revenir que le soir, n'est pas en sûreté de conscience; en outre du danger de laisser mourir des malades sans sacrement, il perd le temps, il se met hors d'état de remplir exactement ses devoirs et il scandalise le peuple. Une vie si dissipée est incompatible avec l'esprit ecclésiastique, l'amour de la retraite, de la prière et de l'étude nécessaire à chaque prêtre et en particulier à ceux qui sont chargés de la direction des âmes². »

467. An (quæres) sint legitimæ causæ quibus ex Episcopali licentia Parochus abesse possit a Parœcia ultra bimestre? — Tridentinum statuit, Parochos non posse abesse ultra bimestre, nisi ex gravi causa, et cum Episcopali licentia³,

¹ Invaluit usus ut quandoque concedatur viva voce, et hæc concessio sufficit, modo de voluntate Episcopi constet. Ferraris, Reiffenstuel, alique notant non sufficere; ut licentia fuerit petita, nisi sit obtenta; atque Episcopo eam negante, ad superiorem est recurrendum, vel residentia tenenda. Coninchius vero cum aliis dicit, sufficere licentiam tacitam, saltem si talia occurrant signa, ut constet Episcopum actu revera consentire. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 125 et seqq.

² *Théologie morale, de l'Ordre*, n. 725.

³ Qui ultra bimestre abest etiam cum causa, sed ea non sit ab Episcopo approbata, adhuc habetur uti transgressor a Tridentino et Benedicto XIV, qui inde non *facit fructus suos*, ut aiunt. Ceterum nescirem condemnare Parochum, qui ex causa evidenter justa discederet, et œconomum idoneum alias jam approbatum ab Episcopo, et qui actu jam reperiretur, in Parochiæ servitio relinqueret. Ita ait S. Alphonsus, *Homo Apost.*, tract. VII, n. 21.

et quidem *licentia expressa*, ut ait Sacra Concili Congregatio. Pro causa a Concilio adsignatur:

1. *Charitas christiana*, uti si agatur de componendis litibus, præsertim inter potentes; aut de liberando aliquam Ecclesiam ab hæresi, vel ab aliis enormibus sceleribus.

2. *Necessitas urgens*, ut si immineat aliquod grave periculum; sed non intelligitur periculum commune, ut esset pestis, inimicorum invasiones, bellum, et similia; sed intelligitur periculum particulare ipsiusmet Parochi: v. g. si immineat periculum mortis individuale illius¹. Vel si ab inimicis vexetur, quo casu S. C. Congregatio concedit sex menses, ut dicit Roncaglia cum Fagnano. Quæ licentia posset prorogari si inimicitia perduraret; sed transacto anno, debet parochus induci omnino ad resignandam, vel permutandam ecclesiam.

3. *Obedientia debita*, si v. g. Parochus vocetur ob gravem causam in casu aliquo particulari. Declaravit tamen S. Concilii Congregatio, quod Episcopus non potest uti opera Parochi in visitatione, vel in alio servitio suæ diœcesis (puta pro prædicatione), nisi pro tempore illi permissio duorum mensium: unde nec potest illum sumere in Vicarium Generalem, præsertim si Parochia extra civitatem sit.

4. *Evidens Ecclesiæ vel reipublicæ utilitas*, si nempe contingat abesse vel ut Synodo assistat, vel ut S. Scripturam, Theologiam, aut Jus Canonicum doceat, prout probabiliter tenent Barbosa, Gonzales, Roncaglia, etc. (non tamen probabilius ut hæc ediscat, prout declaravit S. C. Concilii penes Garcias); vel ut se aut suos aut Ecclesiam in negotio gravi apud Regium Tribunal defendat. Attamen Benedictus XIV Bulla *Ad universæ* anno 1746 dicit, si agatur de lite propriæ familiæ, non esse concedendos, nisi *menses conciliares*, nempe duos tantum.

468. *Quid (dices) de tempore pestis?* — Cum ætate Gregorii XIII nonnulli docuissent Parochos tempore pestis excusari a residentia, tum quia sani Parochos fugerent, tum quia etiam Parochi omnes morerentur, facta hujus doctrinæ relatione ad Pontificem Maximum, ipse decrevit (6 dec. 1576):

¹ S. Thomas, 2, 2, q. 185, a. 5. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 152.

*Parochos tempore pestis omnino teneri residere in suis Ecclesiis : et si non resederint, contra eos procedendum, servata forma Tridentini*¹. Quæ verba, uti notat Benedictus XIV, de formali residentia, sive utili, sunt accipienda; adeo ut si deficient, et graviter peccent et de restitutione teneantur, cum deficient in proprio officio et tempore magis momentoso². Sane tunc maxime suarum ovium urget necessitas : unde omni modo eniti debent Parochi, ut ipsam visitationem Dei patienter ac salubriter sustineant.

Die autem 18 idem Gregorius declaravit : *Decretum factum in Parochis multo magis procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt, tamen posse Episcopos in locis tutioribus (Diocesis) manere, et inde providere*. Et sane Episcopi se habent uti causæ universales, qui per substitutos, scilicet Parochos operantur (N).

469. Q. 5. *Quale absentiae tempus requiritur in Parocho ad inducendam gravem restitutionis obligationem?*

R. Si Parochus abest sine causa, communiter Doctores (ex quibus in moralibus res est resolvenda) censent absentiam ultra 15 vel 20 dies materiam gravem constituere; ideoque tunc obligationem adesse restitutionis sub gravi. Si vero Parochus abest cum causa, sed absque Episcopi consensu, tunc censet Viva quod si tantum abest per duos menses a Triden-

¹ Sess. xxiii, c. 1, de R. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 235.

² *De Syn. Diac.*, l. XIII, c. xix. Tanta obligatio non urget pro Vice-Parochis; at probrosum sane, si ipsi fugerent, vel Sacramenta ministrare renuerent; charitas urget omnes, maxime illos, qui deputati sunt. Episcopus hosce, sicut et omnes beneficiatos potest obligare (etsi non sint in cura animarum), ut tempore pestis, contagii, vel epidemiae resideant, si generatim jam residere teneantur; quia tunc maxime urget ratio. Imo et ceteros Ecclesiasticos adstringere potest, si necessitas impellat; sane eo in casu jam ipsi obligantur residere ratione charitatis: porro quando necessitas sit vel non sit impellens, maxime est Episcopi judicare. Quamquam vix ac ne vix quidem potest dici tempore pestis non adesse veram necessitatem pro omnibus tum residendi, tum administrandi Sacramenta; pro Parochis quidem charitatis et officii ratione, pro ceteris ratione charitatis. — V. Liguori, *Discorsi da farsi in occasione de' flagelli*. — Riccardi, *I flagelli di Dio; id Sentimenti di pietà pel buon uso de' flagelli di Dio*. Lugano, Velad., 1844. — Muratori, *Del governo della peste, e della maniera di guardar-sene*. — *Raccolta di vari mezzi e preghiere per essere preservati dal serpeggiante colera-morbus*. Torino.

tino concessos, ad nullam ipse teneatur restitutionem fructuum. Id non videtur nobis improbable omnino : quia Concilium jus naturale interpretando illud temporis spatium non reputat grave cum causa; cum ad id revera non requirat causam gravem¹.

N. II. — DE PAROCHI STUDIO RELATE AD PAROCHIALEM ECCLESIAM, AC FUNCTIONES SACRAS.

470. Q. 1. *Quæ Parochi obligationes quoad Ecclesiam Parochialem?*

R. Quoad Ecclesiam suam Parochi hæc maxime debent :

1. Ut decorem domus Dei (*quam decet omnis sanctitudo in longitudinem dierum*²) impense curent : ideo efficiant, ut templum, altaria, suppellectilia, et cetera ad usum sacrum congruo decore niteant; ac reparentur quæ reparatione indigent. Quod quidem de omnibus Capellis ac Oratoriis, qui in Parœcia sunt, dicendum est. De novo autem sine Episcopi licentia non permittant excitari; item curent, ut erecta decenter et juxta Ecclesiæ regulas depingantur.

2. Ut inventarium bonorum ad Parœciam pertinentium conficiant³. Libros, instrumenta omnia, Reliquias sacras, Indulgentiarum litteras, Superiorum decreta, et similia in apposito archivio clave munito, ordinata conservent. Id enim multum interest Ecclesiæ ac communi bono.

3. Ut bona et jura suæ Parœciæ diligenter tueantur, sciant enim etiam hac de causa in beneficii consecutione juramentum emisisse. Neque ægre ferant, si ideo aliquas expensas debent; id enim est de natura rerum humanarum, ut identidem vel hominum vel temporum injuria deficient. Unde si expresse prudenti judicio extraordinariæ non sint, non ideo

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 125 et 127.

² Ps. xcii. — V. Benedictus XIV, *Notifikatione* c. — Synodus Novariensis, p. 209.

³ V. Bulla *Cum primum* Pii V, anno 1566; Bulla *Provida* Sixti V, 1587; *Instructio* Benedicti XIII in *appendice Concilii Romani*. — Laurentius, *Forum beneficiale*, p. I, q. 446.

videtur onerum Parœciæ postulanda imminutio; sicuti neque onera augeri solent, etsi augeantur proventus¹.

4. Ut curent, quantum in illis est, eligere Ecclesiarum administratores seu ædituos (vulgo *fabriciens*), qui sint probi ac providi viri, qui utiliter negotia gerant. Præscriptam regularitatem in omni administrationis officio, attente ac sollicitè servent; opportunas habeant convocationes; et invigilent, ut nihil de bonis Ecclesiæ distrahatur, et maxime, ut thesaurarius fideliter redditus notet, atque custodiat².

471. Q. 2. *Quanta esse debet Parochi cura quoad functiones sacras?*

R. Si cupit Parochus populum suum ad functiones sacras allicere, iisque ad salutaria ipsum excitare, hæc maxime curare debet:

1. In omni Ecclesiæ suppellectili decentiam; *nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in profanis*³; et quomodo ea potest populus revereri, quæ non reveretur Sacerdos? Neque inopiam suæ Ecclesiæ accuset Parochus: *Nos*, ait Benedictus XIV Constitutione *Annus*, data die 19 feb. 1749, *decentiam et munditiam desideramus, quas nemini detrectare licet; quia etiam cum paupertate bene convenire et componi possunt.*

2. In cantu religiosam observantiam; hic enim in divinis officiis semper fuit in usu⁴; illiusque efficaciam vel ipse fassus est Plutarchus, dum ait: *Canere pium est, et præcipuum*

¹ Probrosus, si Parochus diligens esset in temporalibus defendendis, deses in spiritualibus studendo: hac de re V. Segneri, *Prediche al Palazzo Apostolico*, pred. xi. Quoad restaurationem Ecclesiæ et domus parochialis V. Tridentinum, sess. xxi, c. vii. — Benedictus XIV, *Notificazione c.* — Barbosa, *De Officio Parochi*.

² Ut omnem suspicionis notam a se avertant Parochi, ne sint faciles apud se Ecclesiæ proventus custodire; sed Paulum imitentur, qui collectas eleemosynas (II Corinth. viii) ab aliis retineri voluit.

³ Cap. *Reliqui 2 de cust. Eucharistiae*.

⁴ Exod. xv; Num. xxi; Jud. v, xv; I Reg. xviii; Ps. xii et xxvi, etc. — V. Gaume, *Catéchisme de persévérance*, p. IV, leç. x. Et ipse Christus post institutionem Eucharistiæ captabat: legitur enim Matth. xiv: *Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti*; porro juxta Augustinum et alios *hymni laudes sunt Dei cum cantico*. — Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v^o Ecclesiæ, art. 5.

*hominum munus erga Deos*¹. Nequaquam igitur mirandum, ait D. Gregorius, *si sanctissima Dei Ecclesia hoc quoque adjuvamento a natura ipsa commendato, et divinitus instituto, filiorum suorum animos ad Dei ministerium cum voluptate peragendum excitare voluerit*². — Cantus, addit D. Bernardus, *in Ecclesia mentes hominum lætificat, fastidiosos oblectat, pigros sollicitat, peccatores ad lamenta invitat; nam quantumvis dura sint corda sæcularium hominum, statim ac dulcedinem Psalmorum audierint, ad amorem pietatis convertuntur*³. Neque officit, quod non omnes intelligant quæ cantantur: *Intelligunt tamen*, ait Angelicus⁴, *propter quid cantantur, scilicet ad laudem Dei: et hoc sufficit ad devotionem excitandam.*

5. In omnibus cæremoniis diligentiam; his enim rite peractis, *quasi signis*, ait Bona⁵, *excitatur animus ad rerum sacrarum venerationem, mens ad superna elevatur, nutritur pietas, fovetur charitas, crescit fides, devotio roboratur, instruuntur simpliciores, etc.* (O).

4. Parocho cordi esse debent etiam religiosæ laicorum Sodalitates, earum zelum excitando, concordiam fovendo, illasque patienter sustinendo; per eas enim mirifice Dei cultus augetur et propagatur (P).

N. III. — DE PAROCHI CURA RELATE AD POPULUM⁶.

472. Q. 1. *An debeat Parochus oves suas cognoscere?*

R. Tenetur utique Parochus vi præcepti divini oves suas agnoscere, nempe indolem, statum ac necessitatem, si velit illud sibi accomodari: *Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas*⁷. Patet ex verbis Tridentini: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere*⁸, etc. Sane quomodo ipsis poterit pro-

¹ Lib. *De Music.* — ² *In Isagog. liturg.*, c. xiii.

³ Ad Soror., *De Modo bene vivendi*, c. liii, n. 122. — ⁴ 2, 2, q. 91, a. 2.

⁵ *In Div. Psalmid.*, c. xix, n. 1, § 5. — V. De Sacramentis, ubi *De cæremoniis*.

⁶ Obligationes præcipuas sequens exhibet versus:

Corripe, nosce, doce, solare, precare, ministra.

⁷ Joann. xx. — ⁸ Sess. xiiii, cap. i, de R.

videre, si eas nesciat? Quare Parochus debet cum suis parochianis paterno affectu colloqui, patres ac matresfamilias prudenter interrogare circa liberos, servos, ancillas et operarios; ac videre utrum singuli præcepto paschali satisfaciant et diem festum sanctificent, etc. Caveat tamen, ne audiat ancillarum diceria et fastidiosas aliarum foeminarum loquacitates; sed ita se gerat, ut omnes agnoscat, quin ullam temeritatis vel imprudentiæ notam incurrat (Q).

473. Q. 2. *Quanta est obligatio in Parochis prædicandi Verbi Dei?*

R. Maxima profecto est obligatio in Parochis prædicandi Verbi Dei; deducitur ex Tridentino: *Mandat Sancta Synodus pastoribus et singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem vel per se, vel per alios ex iis quæ in Missa leguntur, aliquid exponant; atque inter cetera sanctissimi hujus Sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus præsertim dominicis et festis*¹. Et merito sane: *Fides ex auditu*². Unde Apostolus Thimoteum suum monebat³: *Prædica verbum, insta opportune, importune.*

Hinc commune est atque receptum a mortali non excusari:

1. Qui per tres menses etiam discontinuatos vel per se vel per alios non prædicant. Imo rationabiliter dicunt Barbosa, Roncaglia et Salmanticenses, eum quoque graviter peccare, qui per integrum mensem non concionatur⁴: imo minus temporis spatium sufficit ad mortale, si populus prædicatione graviter egeat. Hinc patet, quam absurda sit et Canonum dispositio contraria illa quorundam consuetudo, qui ferias

¹ Sess. xxii, c. viii. — Hoc iterum exprimitur sess. xxiv, c. iv, de R. ubi habetur prædicandum esse etiam tempore Quadragesimæ et Adventus, si ita oportere duxerit Episcopus. De concionatoribus Quadragesimalibus vid. Benedictus XIV, *Notificatione* xxvii; et *Synodus Novariensis*, p. 52 et seqq.

² Hom. x. — ³ I Tim. ii. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 269.

⁴ Si Parochus transitorie infirmatur, excusari potest. Si vero infirmitas videatur perpetua, officio cedere, vel coadjutorem ab Episcopo petere debet. Habenda est ratio majoris vel minoris necessitatis juxta omnium vel quorundam ignorantiam, aut vitia. At ubi non reperiuntur qui in tali sint spiritali indigentia? — Ferraris, *Bibliotheca*, etc., vº Prædicator, Prædicare.

sibi sumunt certa anni parte (vulgo *vacances*) etiam a prædicatione¹.

2. Qui prædicationem agunt capacitati audientium minime proportionatam, adhibendo nempe conciones ita ornatas, ut major audientium pars eas non valeat intelligere. Hinc Tridentinum Parochis expresse præcipit, ut plebes pascant *pro earum capacitate*. Hinc Pontifex Pius IX (*Encyclica Qui pluribus* 1846), *ne Dei sermo*, qui vivus et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti² *ad animarum salutem est institutus, hoc vitio infructuosus evadat*, vult ut omnes divini Verbi præcones iterum atque iterum commoneantur. Hac de re quot damnabuntur Parochi! Hos Avila proditores vocat animarum, qui se ipsos prædicant, et quorum prædicatio non pascit fidem³.

5. Qui nullam aut fere nullam præparationem præmittentes ita loquuntur, ut omnia sine ordine, multa inutilia, alia falsa proferentes in auditoribus fastidium, in sanctum ministerium contemptum excitent. *De his, ut plurimum, verificatur*, ait Acquensis Episcopus, *quod quidam de suo Parocho aiebat, referente perdocto Riccardi: Curatus noster, dum super ambonem ascendit, nescit quid erit dicturus; dum dicit, nescit quid dicat; et finita oratione, ignorat quid dixerit*⁴. Sane requiritur studiosus labor, ut perspicuitatem, ordinem et Evangelicam simplicitatem conciones nostræ præ se ferant ac fructus faciant. Eleganter dotes prædicatoris numerat Augustinus: *Oportet igitur eloquentem ecclesiasticum quando suadet aliquid quod agendum est, non solum docere, ut in-*

¹ Synodus Novariensis Parochum prohibet accedere ad solemnitatem, si inde concio vel catechesis omittenda sit. Hac de re nullam feriam permittit: p. 102 et 42. — Et notat Gury, Parochum, qui pias lectiones habet, non obire munus suum; quia lectio non est prædicatio, nisi aliter facere non possit. Tunc vero identidem per alium debet populo sermones habere vel Episcopum de impedimento monere.

² Hebr. iv.

³ V. Liguori, *Istruzione sulla predica*. — Muratori, *V'Eloquenza popolare*.

⁴ Hæc habet in *Encyclica præfixa calendario*, anni 1847. — V. Audisio, *Lezioni di sacra eloquenza*. — Avvisi interessanti sulla predicazione della parola di Dio. Roma, 1845, tip. della Propag. — *Lezioni di sacra predicazione per la scuola del Seminario d'Oristano*, Cagliari, 1841.

struat, et declarare ut teneat, verum etiam flectere ut vincat¹. Et D. Bernardus vult, ut prædicatio nostra sit *deliciosa ad saporem, solida ad nutrimentum, efficax ad medicinam*².

474. Q. 5. An Parochi teneantur sub gravi catechizare?

R. Affirmative: Parochi omnes sub gravi tenentur catechizare. Habet Tridentinum: *Archipresbyteri quoque, Plebani, et quicumque Parochiales vel alias curam animarum habentes Ecclesias quocumque modo obtinent, per se vel per alios idoneos (si legitime impediti fuerint) diebus saltem dominicis et festis solemnibus plebes sibi commissas pro sui et earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea quæ omnibus scire necessarium est ad salutem, annuntiando quoque eis cum brevitate et facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, et virtutes quos sectari oportet, ut penam æternam evadere et celestem gloriam consequi valeant*³. Signanter quoque puerorum instructionem habet, quod Episcopi saltem diebus dominicis et aliis festis diebus pueros in singulis Parochiis fidei rudimenta et obedientiam erga Deum et parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt: et si opus fuerit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent, non obstantibus privilegiis et consuetudinibus⁴.

Imo hoc munere Parochis omnibus nil sanctius, nil inviolabilius esse potest: semel enim hoc despecto, nulli in Parœcia mores, nulla religio, nulla fides; cum sine tali instructione neque ipsa christiana vita institui possit. Illud *opus sanctissimum* appellat S. Pius V Constitutione *Ex debito*; et Benedictus XIV Const. *Etsi nemine vocat opus maximi mo-*

¹ De Doct. Christ. — ² Serm. LXVII in Cantica.

³ Sess. v, cap. II, de R. Dicente Concilio, *si legitime impediti fuerint*, docet cl. Alasia, curam animarum habentem teneri per se ipsum ad explicandam Doctrinam christianam, et solo legitimo impedimento superveniente, excusari. Quod ait non ita rigorose currere de explicatione Evangelii; nam de hac Concilium simpliciter dicit *per se, vel per alios*.

⁴ Sess. XXIV, c. IV, de R. Proprie loquendo triplex est Parochorum obligatio circa verbum Dei: una prædicandi, nempe divinam legem populis enuntiandi; altera pueros instruendi; tertia fideles in christiana Doctrina erudiendi. De prima loquitur Tridentinum, sess. XII, c. VIII; de secunda, sess. XXIV, c. IV, de R.; de tertia, sess. v, c. II, de R. — V. *Miroir du clergé*.

menti, maxime necessarium, requirens omnem curam et diligentiam. Tandem Pius Papa IX Encyclica *Nostis*, 8 dec. 1849, ut impiorum fraudes, quibus vel ipsam catholicam fidem funditus evertere conantur, in irritum cadant, hoc præcipue inter cetera commendat et præcipit, ut omnes Ecclesiastici, præsertim qui sunt in cura animarum, *majori usque alacritate, prout temporum ratio postulat, in christianæ plebis instructionem incubant*.

Huic ergo assidue insistendum est, maxime quia fidei veritates et multæ et intellectu difficiles sunt, quæ nisi sæpissime inculcentur, repetantur, satis animo non imprimuntur. Quilibet ergo Parochus illud Pauli sibi aptare debet: *Necessitas enim mihi incumbit; væ enim mihi est, si non evangelizavero*¹ (R)!

475. Quid (dices) si adsint rudes, qui nequeant Ecclesiam adire, quia custodiunt domum aut greges, si in gravi necessitate spiritali reperiuntur? R. Si Parochus maxime molestiæ futurum foret eos adire ob talium rudium multiplicatam, curet saltem eos instruere per alios, vel per se (si aliter nequeat) tempore præcepti paschalis, aut cum accedunt ad confirmationem, aut matrimonium. Studeat autem omni modo eos avertere a peccatis, quæ non raro a talibus rudibus, maxime juvenibus ad invicem committi solent.

476. Quid (subjunges) si parochus habeat in parœcia surdos-mutos? Parochus tenetur ipsis providere, imo quo miserior est illorum conditio, eo industrius sit oportet pastoris charitas et industria. Ad rem Careno: « Le pasteur est obligé de prendre soin de ces infortunés. Il doit s'attacher à trouver le meilleur moyen de leur faire concevoir l'idée des vérités principales à croire, relativement aux articles de nécessité de moyen. Ainsi doit-il procéder pour les Commandements de Dieu; mais sur le sixième il doit agir avec la plus grande circonspection, pour ne pas enseigner le mal. Il s'informerait auprès de leurs parents ou de leurs domestiques des péchés dans lesquels ils tombent ordinairement, pour avoir une sorte de mesure qui lui serve à juger de la sincérité de leurs confessions faites par signes², Si ce sont des

¹ I Corinth. IX. — Liguori, *Homo Apost.*, tr. VII, n. 55.

² Ad rem Alphonsus noster, *Homo Apost.*, tract. ult., n. 44: « Cum (confessarius) aliquod jam perceperit ejus (nempe muti et surdi) particulare peccatum, cum signo doloris, illum debet absolvere; sed ego semper eum sub conditione absolverem, nisi quamdam moralem certitudinem haberem de sua dispositione; » quæ quidem certitudo de facili haberi potest.